

GÜNÜN KONULARI

Yahya Kemal'in « Üsküb'ü »

Üsküb'de 1392 den 1913 e kadar bir millî bucağın yaratıldığı, evliyası ve efsaneleri ile tam 521 sene kaldık.

Oradan şimdi çekilmiş bulunuyoruz. Fakat ahlâk ve âdetlerimizi mahallinde bıraktık. Oralarda ne varsa hâlâ Türktür. Tarihimizin en büyük kaybı Rumelinden çıkmamızdır. Üsküb ve havalisi hâleri bizim değildir, fakat biz oralara mânen bağlıyız. Son nesil oradan hicret etti, ölülerimiz orada kaldı. Bu cihetle hâtıraları içinde yaşıyoruz.

Gazeteler yazıyor. Oradaki bütün eserlerimiz de yıkılmış. Diğer taraflar, elbette, zamanla yapılır. Fakat, bu Türk Üsküb'ü bir daha yapılamıyacaktır. Ziyarı yok, o bir zaman hakikattir, şimdi hayal oldu. Bir gün gelecek, bu dünyada her şey hayal olacak. Fakat, Üsküb'ün hâlâ ruhan bizim olduğunu terennüm edecek, bu satırları dileyelim ki boş kalmassın. Onu kalblerimizdeki yoldan yürüyerek daima karşımızda arıyalım.

Bana: Haydi, Üsküb'ü gidip görelim! deseler «Hayır!» cevabını verirdim. Çünkü, buna lüzum görmem. Ne göreceğim, içimdeki Üsküb'ü artık bulamıyacağım. O halde, sizlere, hayatında 22 sohbetini tesbit ettiğim aziz Yahya Kemal'i doğuran ve onu ruhan yetiştiren Üsküb'ü bizzat kendisinden muhtelif zamanlardaki ifadeleri ile zabt ettiğim gibi nakledeyim:

«Babam, «Türk» Nişli. Annem, Nakîye Hanım ki, ona Rumeli ağzıyla «Nakış Hanım» derlerdi. Niş yanında «Türk» Veranya'lı, ikisi de, buraları Sırbistan'a geçince Üsküb'e hicret ediyor. Bu cihetle Üsküb'de doğdum. Orada doğmasaydım yanardım. Bursa'yı pek severim. Bana : «Üsküb'de mi doğmak, Bursa'da mı doğmak isterdin?» deseler Bursa'yı da isterdim. Zira Üsküb'ün avnı idi, fakat Üsküb'ü arzu ederdim.

Üsküb Bursa'ya benzer. Yıldırım almış ve kurmuş, Murad-ı Sâni vücade getirmiş. Hristiyan olan Arnavut ve Boşnaklara demirci gibi bir yer lâzım. Fatihleri Kosova meydan muharebesinden üç sene sonra alınca 1392 de Üsküb'ü onun için kurmuş. Ruhani bir Türk şehri olarak tesis etmiş, iki tepe üzerinde iki cami. Biri Murad-ı Sâni, diğeri Mustafa Pa-

şa. Burada kiliseden çevrilmiş, orada kendinin var.

Oğlu Gazi İshak Bey'in Camii, Yahya Paşa Camii. Sulak ve yeşillik içinde, Türbe, türbe, millî türbeler... Bütün döğüşmüş insanların türbeleri. Bucağılı Baba, Haydar Baba. 1100 (1688) de Avusturyalılar zabtında şehit düşmüş. Diğerleri Çelebi ve Murad-ı Sâni zamanında. Tekke tekke, türbe türbe. 500 sene ruhanîyetleri altında oturmuşuz. O kadar ki, Üsküb'le Bağdat evliya bolluğunda yarışa çıkmışlar. Her iki taraf saymaya başlamış. Biter mi hiç! Nihayet: «Ya Üsküb'de veya Bağdat'ta bir evliya fazla veya noksan ama nerede? Daha malûm değil.» derlermiş. Akşamları yanı sıra Üsküb manevi bir âlem halini alır.

İshak Paşa Camii yanında doğdum. İbni Kemal'de İshakiye Medresesinde yetişmiş, Gazi İshak Bey Amcaşyalı bir adam oluyor.

Konyaya nazaran Mevlânâ, Ankara'ya nazaran Hacı Bayram gibi. Buranın fatihi de bu. Gazi İshak Bey, ilk gömülen fatihlerden Meddah Baba. Namına Camii ve medresesi var.

«Ecdad» ruhani camileri Kosovada vücade getirmişler. Bayramlar, ramazanlar ve kandiller muazzam.

Üsküb İstanbul fethedilince 60 senelik bir şehir. Üsküb'e söylenmişler, fetihle yardım etsinler diye. Fetihle sonra İstanbul'un imarına çalışmışlar. Üskübü mahallesini ve camiini yapmışlar, Unkapanı yanında. Üsküb'ü çok severim. Çünkü çok Türk. Benim zihniyetime çok büyük tesiri var. Annem derdi ki :

— Peygamberimizi, sonra Sultan Murad Efendimizi sev. Hangi Murad, bilmezdi. Namaz kıtarken : «Bizi buraya getirmişler» diye dua ederdi. Maksud büyük olan birinci Murad'dır. Napolyon'dan büyük. Napolyon çüce! Üç hükümdarı kaldırarak Kosova'yı alıyor ve 600 sene kalıyor. Ne fatih bul Üsküb Bursa'nın küçük kardeşi, Bursa'ya benzer. Camileri Bursadan iyi. Mehib camileri mevcut. Bunların namütenahi evkafı vardı. Şimdi

almışlar. Bilmem ki ne kadar durur? Bunlar şehre bir İstanbul manzarası veriyor. 1925 de Üsküb'e gittim. Sırbistan ile dostluk muahedesi imzalandı. Üsküb'de annemin kabrini ziyaret edeyim dedim...

Yahya Kemal'in bu konuşmasını yerin darlığından izah ettiği mucib sebepleri ile genişletemedim. Hele, Kâmil Kepecioğlu namında tarihçi ve arşivci bir dostum, Rumelide bıraktığımız medeni eserlerin bir defterini yapmış, binlerce... Onu enstitümüne hediye etti, şöyle bir karıştırdım: Üsküb'de dört mektep, üç medrese, 29 cami, 9 mescit, 10 tekke, 4 türbe, 8 imaret, 2 han, 1 hamam, müteaddit vakıflar, hele civar köylerinde camiler ve zaviyeler. İsimleriyle ve tarihleriyle sıralamış.

Bir de Evliya Çelebi karıştırılınca ve eski resimleri de bulunup basılırsa, Bursa kadar bir Üsküb kitabı olur.

Dünyanın ve mahallin garozkâr tarihçileri derler ki: «Bizler Rumeli'de hiç bir tesir bırakmamışız. Ey tarafsız ve Joğruyu yazan bugünün tarihçileri! Gidin, görün, Rumelide Türkün bıraktığı hasletlerden ve içtimai meziyetlerden başka neler var ki? Biz oralarından çekildik. Fakat mânen bağlı olduğumuz Rumeli bizi hâtıraları ile hâlâ yaşatmakta.

Yüz binlerce eski ve yeni Üsküblülere başsağlığı dilerim. Bugün Türk ve Müslüman Üsküb'ü de yıkıldı. Fakat maneviyatı gönüllerimizde yaşamakta devam edecek. Zira Rumelide 600 sene bizi bu tesirler korumuştur.

Bir öğrenci komada bulundu

Yazpasa Saray Arkası sokak 57/9 sayda oturan üniversite öğrencisi Okşan Tanca, evinde koma halinde bulunmuş ve Amerikan hastanesine yatırılmıştır. 23 yaşındaki Okşan'ın fazla sinir ilacı aldığı ve bu sebepten zehirlendiği anlaşılmıştır.

